

SLOVENEK

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejeman velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravištvu (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 172.

V Ljubljani, v torek 30. julija 1889.

Letnik XVII.

Vabilo na naročbo.

„SLOVENEK“

edini katol.-konservativni slovenski dnevnik s prilogo „Domoljub“ vred velja za Ljubljano pri opravištvu ali v „Katol. Bukvarni“ prejeman:

Za celo leto predplačan 12 gl.
„ pol leta 6 „
„ četrt leta 3 „
„ jeden mesec 1 „

Za pošiljanje na dom se račun 10 kr. več na mesec.

Po pošti prejeman za vse avstrijske dežele pa velja:

Za celo leto predplačan 15 gl. — kr.
„ pol leta 8 „ — „
„ četrt leta 4 „ — „
„ jeden mesec 1 „ 40 „

Naročuje se lahko vsak dan, a list se dobi še-le z dnem naročbe.

„DOMOLJUB“

sam brez „Slovenca“ stoji do konca l. 1889. s poštino vred, ali v Ljubljani na dom pošiljan le osemdeset novičev.

Naročnino na to prilogo prejema „Slovenčevu“ opravištvu in pa „Katol. Bukvarna“.

Vredništvo in opravištvu „Slovenca“ in „Domoljuba“.

Ali je ljudska šola res stara 100 ali 300 let?

„Pol. Fragmente“ so v zadnji številki prinesli nastopni članek:

V političnih in verskih bojih sedanjih dni marsikoga strasti tako zapeljajo, da krivico dela in svoji stvari zelo škoduje. Kolikokrat bijejo resnici v obraz, ako nasprotnike premaga jeza in sovraštvo! Nasprotniki celo trdijo, da cerkev tolaži ljudi le z

večnim plačilom, akoravno ga ni večjega starega samostana, ki ne bi imel bolnišnice, in jih ni tako revnih in malih samostanskih vrät, kjer ne bi z reveži delili grižljeja. Taka sredstva so malovredna!

Ravno tako je s trditvami o ljudski šoli. Kaj morete slišati? Da so duhovniki bili, so in morajo biti nevedneži, akoravno se mnogo let učé. To pa je naravno, kajti prišel bi kdo, ki bi trdil, da je sposoben govoriti besedo o ljudski šoli.

In kako zavijajo zgodovinske resnice. Večkrat čitaš in slišiš: Ljudska šola se je pričela stoprv za časa reformacije! Prej, kolika tema! Ali: Stoprv Marija Terezija in cesar Josip sta ustanovila ljudske šole! Torej je bila Avstrija v resnici tako nesrečna, da pred cesarico Marijo Terezijo ni imela ljudske šole? To trdijo z vso resnostjo. Vprašanje pa je, ali je to res.

V vsakem samostanu so ustanovili zavetišče za revne, bolne in tujce, ravno tako tudi šolo. Resnico torej trdi Fr. Löher: „Ko je bila knjiga vredna celo posestvo, kje so bile tedaj knjige, kje šole kakor v samostanskem zidovju? Kdor je hotel delati z duhom, stopil je v učilnice cerkve; tu je bilo zbirališče vsem onim, ki so iskali boljše omike, in dalje so segale pesmi omike, nego glasovi samostanskih zvonov preko gozdnih pustinj.“

Resnici čast! Cerkev ima velike zasluge, katerih ne more tajiti zgodovina. Kdor nasprotno trdi, naj se pouči iz nepristranskih virov, kako je cerkev na mnogih krajih ustanavljala šole. Komur je za resnico, ta naj se v tem oziru pouči iz dr. A. Mayerjeve „zgodovine duševne kulture na Nižje-avstrijskem.“ Že pred 1237. l. je bila na Dunaji samostanska šola, ki si je pridobila dober sloves. Šola v Kremsu je prvič omenjena l. 1267. In kakor je bilo na Avstrijskem, bilo je tudi v Nemčiji. Nadškof Engelbert II, v Kolinu je potrdil l. 1270 ukaz za župnijo Bigge v brilonsem okraju z določbo: „Poleg tega mora učitelj, ako župnik ne bo drugače ukrenil, mladino v pisanji in branji po leti zjutraj od 7., po zimi od 8. do 10. ure, popoldne po leti od 1. do 3. ali 4., po zimi do 3. ure sam tako poučevati, da se ne bodo pritoževali. Ako se ne bo de po tem ravnal,

naj se odstavi, župnik naj drugega nastavi in mu po previdnosti nekaj cerkvenih dohodkov odloči. Župljani morajo pod kaznijo 12 mark otroke v šolo pošiljati, da zamre v mnogih sreih tleče paganstvo. Kdor se bo de ustavljal, plača naj odločeno kazen in od vsakega otroka na leto 18 šilingov, katere je učitelj dobival, ako niso otroci bolni ali sploh zadržani. Župnik mora šolo nadzorovati in dajati poročila iz krstne knjige. Tudi mora učitelj vsak mesec pismeno naznaniti župniku, kako otroci napredujejo v pravosti, pisanji, branji in božjem strahu, da se o pravem času dobro pospešuje, slabo zabranjuje.“ — Tako se glasi naredba iz l. 1270. Da so bile šole že pred reformacijo, pričá tudi Martin Luther, ki piše: Kjer je bogaboječ učitelj, ki uči dečke pravo vero in krščansko pravost, tu so šole vedno mladi konciliji, ki mnogo koristijo. Zato so prejšnji cesarji, kralji in knezi prav storili, ko so toliko šol in samostanov ustanovili. Zato naj tudi sedaj knezi in gospodje obračajo premoženje za šole. Ako nasledniki tega ne bodo porabili, mi smo svoje storili. S kratka, šola mora biti pri cerkvi.“ Luter je torej drugače govoril, nego govore dandanes.

Ne tajimo, da je Marija Terezija ustanovila mnogo novih šol, to se godi še danes, tudi je res, da je mnogo šol zboljšala, saj jih še sedaj vedno, kje pa je kaj popolnega na zemlji? Konečno bodo cerkvi očitali, zakaj ni že v 12. stoletju namesto cest gradila železnice! Le resnice bodimo prijatelji in sodimo sine ira et studio!

Politični pregled.

V Ljubljani, 30. julija.

Notranje dežele.

Mladočehi hočejo vedno bolj rogoviliti. V 4. dan avgusta so hoteli v Benešovu prirediti velik tabor, da bi proslavljali s Francozi ob enem stoletnico, odkar je francoska revolucija proglasila človeške pravice. Češko namestništvo je bilo pa, kakor nam je povedala že sobotna brzojavka, drugega mnenja ter je prepovedalo ta shod, pri katerem bi se morda vršili razburjeni prizori. Sklicevalni odbor je vložil pri ministerstvu priziv. — „Nordd. Allg.-

LISTEK.

Pred sto leti.

(Dalje)

Postavodajalni zbor.

Ta zbor se je sestavil iz 745 poslancev, ki so bili večinoma mladi ljudje od dvajsetih do tridesetih let, brez vsake skušnje v življenji. Med njimi je bilo nič manj nego 300 jezičnih dohtarjev, 70 pisateljev, 70 duhovnikov-odpadnikov, ki so prisegli na novo ustavo, in petero vrst drugih državljanov. Ostali duhovniki, ki so se branili na novo ustavo priseči, bili so od vseh pravice izključeni, povsem podobni preganjani divjačini, ter so mogli le še ponoči, po gozdih in po skrivališčih deliti tolažbo sv. vere vernikom svojim. Njihov žalostni položaj je dal tudi prav resen povod kralju, da se je uprl novemu postavodajalnemu zboru gledé preganjanja cerkvi zveste duhovščine. Toda novi zbor je bil vseskozi radikalen in se ni brigal ne za preganjano duhovščino, ne za tiste, ki so se jeli izseljevati. Zlasti pa je pribijal za kraljevimi brati, ki so tudi pobegnili, in je konečno kralja celó prisilil, da je moral napovedati

svojemu sorodniku, našemu cesarju Francu II. vojsko.

Kraljevi dvor in njegovi prijatelji poskusili so še jedenkrat ustanoviti red s tem, da so podkupili nasprotno jim časnike in voditelje sovražne jim stranke, a tudi to ni imelo družega vspeha, kakor da so milijone venkaj zmetali za prazen nič, da je kralj vsled tega popolnoma ubožal. Jakobinci izmetavali so sicer tudi denar za svoje namene, morda še več, nego kraljeva stranka, zmanjkalo jim ga pa le ni. Kako le, ker so ga sproti ponarejali! Po ječah imeli so svoje ljudi, ki so jim denar sproti delali in zunaj med meščani zopet druge, ki so ponarejen denar izdajali! Tako je lahko! Ministru Montmorinu je došla vest iz zanesljivega vira, da se po ječah vsak dan za 50.000 frankov denarja ponaredi. Da, celó številke dotičnih ječ so mu bili objavili, kakor tudi slamnjače, zidovje in tlak, kjer so imeli ponarejalci skrito pripravo, robo in orodje za ponarejanje denarja in — minister si vendar ni upal pričeti preiskave, le da bi se ne zameril jakobincem. Konečno je prišlo vendar le do

preiskave, pri kateri so res vse zgoraj povedano našli.

Kraljeva stranka je od dné do dné slabela, je bila popolnoma brez moči nasproti takim potepuhom in ciganom, kakor smo ravnokar o njih čuli, in se je prav vsled tega dan na dan bolj bližala svojemu poginu. Nasprotniki njeni so vže od kralja zahtevali, naj razpusti svojo telesno stražo in naj se popolnoma zaupa varstvu jakobinskih čet, tedaj že 20.000 mož obsežnih, ob enem zapodi naj iz države vse tiste duhovnike, ki niso še na novo ustavo prisegli. Ker se je kralj takemu zahtevanju odločno ustavil, napadlo je 20. junija 1792 blizo 40.000 oboroženih moških in ženskih kraljevo palačo. Vodil jih je neki Santerre, pivár. Oboroženi so bili, kakor črna vojska, s sulicami, kosami, srpovi na drogovih privezanimi, z vilami, cepci, sploh z vsem, kar je bilo komu bolj pri rokah. Vdrli so s silo v kraljevo palačo, kjer so kralja in kraljico po cele ure z najgršimi priimki obkladali, da, celó za življenje se jima je bilo bati! Ko je druhal zopet odšla, zdihnil je kralj kraljico objemši: „Oh gospa, zakaj sem Vas moral odvesti iz Vaše domovine, da ste tu ravnokar tako sramoto doživeli!“ Pijan jakobinec,

O povodnji manjše mere nam je pripovedoval nekdo te dni v tukajšnjem uradnem listu, in sicer o povodnji, ki je preplavila cesto na Rožnik na južnem konci Latermanovega drevoreda ob tržaški cesti. Dominik vpraša, čemu je jarek ob tržaški cesti? In kaj mislijo storiti, da odpravijo to neprilichnost, kajti ob vsakem večjem nalivu je preplavljena vsa ta okolica, istotako tudi steza, ki vodi čez Vrtače do omenjene ceste? — A temu se ni čuditi. Vsa deževnica, ki pride izpod Tivolija to- in onostran šišenskega vrha, teče ob Latermanovem drevoredu proti tržaški cesti. Pod cesto je sicer napravljen požiralnik, ali premajhen je, da bi mogel požirati toliko vode, ki se tam zbira; jarek ob tržaški cesti pa nima dosti strmca, in take voda zastaja. Tačas, ko so nasajali Latermanov drevored, niso jemali v poštev strmca s šišenskega hriba, sicer ne bi vse vode odpeljali na to stran. Stvar je zamujena in stroški rastejo, čim več stavijo in zidajo na tem kraju. Na tak prostor so stavili krasni deželni muzej. Kaj je bil nasledek temu, je znano. Voda po kletih in dragi odvod talne vode pod zemljo. Na sotočje jarkov ob cesti na Rožnik so postavili jahalnico in pred letom veliko hišo. Moderna tehnika zna sicer mnogo dovršiti, a na mokrih tleh vendar ne more postaviti poslopja, ki bi ne bilo vsaj v pritličji vlažno. — Razširili so dalje pod gradom ob stezi na Rožnik nekdanj ribnik, ki ga po zimi rabijo za drsališče, po leti pa je kopališče zabam. Ta latvica vode stoji višje, kakor bližnja pota, zato se voda odteka v jarke. Pravijo, da bodo s hriba iz vodovoda tje napeljali vodo. Morda da bi potem utihnil žabji kor, toda voda bi bila ob deževji še večja nadloga za vso bližnjo okolico. Pod zemljo vodo odpeljujejo, na vrhu jo napeljujejo.

(Osobna vest.) Č. g. Ivan Novak, smledniški župnik, imenovan je župnikom za Radovljico.

(Pevska slavnost „Slov. pevskega društva“.) Vsi poverjeniki, kakor tudi posamezni pevci se opozarjajo, da prineso k slavnosti vse poslano jim sekirice seboj, ker bi jih drugače manjkalo. Nadalje se naj ne pozabijo tudi pevska znamenja. Vdeleženci banketa naj se blagovolijo vsaj do 2. avgusta g. dr. Sernecu v Celji oglasiti. Za slučaj slabega vremena bode vrt s plahtami pokrit. — Do danes je zglasenih stoštiriinšestdeset pevcev in pevk. V tolikem številu še slovenski pevci na Štajerskem nikoli niso nastopili, mešanih zborov pa še nikjer ni bilo toliko pevcev in pevk, kakor jih bode v Celji dne 4. avgusta. Vsak, kdor je prijatelj slovenskega petja in mu le količkaj pripuščajo razmere, naj ne zamudi najlepše prilike, občudovati iz stotero slovenskih grl prihajajočo milobo slovenskih pesnij.

(O delavskem štrajku) se poroča: V Hrastniku so večeraj zjutraj prijeli šest delavcev, ker je eden pretil uradnikom; ostali pa so delavce nagovarjali, naj ne delajo. Odpeljali so jih v Celje. Krčmarji ne smejo dajati delavcem pijače na upanje. V Trbovljah so prijeli osemindeset oseb, zaprli so tudi zadružno skladišče. V Trbovlje se je odpeljalo štiriindeset delavcev iz Zagorja, da bodo pod vojaškim varstvom kopali premog za steklaro v Zagorji.

(O požaru) v Goričah pri Hrenovicah se dodatno poroča, da so ogenj zanetili otroci. Vsa škoda znaša do 20.000 gld.; pogoreli so bili zavarovani za 7150 gld. Zgorelo je pet svinj, ena koza in več kuretine.

(Strela) je udarila minolo soboto ponoči v hišo posestnika Janeza Rudolfa v Godoviči. Škode je do 1400 gld.; pogorelec je bil zavarovan. — Dne 24. t. m. zjutraj je strela udarila v kolarnico posestnika Antona Dremeljna v Pustem Javorji na Temenici. Zavarovan je bil posestnik za 330 gld.; škode je 500 gld.

(Umrlo) je v Ljubljani od 21. do 27. julija 20 oseb in sicer 7 moškega in 13 ženskega spola, med temi v deželni bolnišnici 3, v otroški bolnišnici 1, v hiralnici 1, in mestni ubogi hiši 1. — Rojenih je bilo ravno v tem času 17 otrok in sicer 8 moškega in 9 ženskega spola.

(Učiteljska konferencija za krški okraj) bode dne 3. avgusta ob polu 9. uri v šolskem poslopju.

(C. kr. kranjski deželni zdravstveni svet) se je te dni posvetoval o načrtu za deželno civilno bolnišnico v Ljubljani. Poročal je ces. svetovalec dr. Eisl. O posameznih točkah je bila obširna debata. Konečno so sklenili, naj se deželni odbor ozira na posamezne nasvete in predloži definitiven načrt.

(Vabilo) k veselici, katero priredi novo ustanovljeno „pevsko društvo v Šturiji“ v nedeljo

4. avgusta t. l. ob 6. uri popoldne na vrtu gostilne g. Jos. Sirce. — Vspored: 1. Förster: „Slava Slovencev“, moški zbor. 2. Pozdrav gostov. 3. Kreutzer: „Gospodov dan“, moški zbor. 4. Slavnostni govor. 5. Cesarska. 6. Dr. Benj. Ipavec: „Na hribih“, mešani zbor. 7. I. pl. Zajec: „Kolo“, veliki moški zbor. 8. Lisinski: „Tam gdje stoji“, moški zbor. 9. Nedved: „Na planine“, mešani zbor. 10. Mandele: Igra: „Bog vas sprimi, kdaj pojedete domov?“ 11. Prosta zabava. Vstopnina 20 kr., sedež 10 kr. — Društveni nameri, v nakup novega harmonija, vabi vse p. n. prijatelje pevstva k blagovoljni vdeležbi veselice ter vsprejme vsakoršno prostovoljno darilo v znak iskrene zahvale Odbor.

Telegrami.

Dunaj, 29. julija. Črnogorski knez in princesinji Milica in Stana so došli. — Grof Bombelles, bivši najvišji dvorni mojster prestolonaslednika, je danes vsled mrtvouda umrl.

Gradec, 29. julija. Kakor poroča „Südst. Post“, razposlalo je ravnokar osrednje vodstvo katoliškega „šulferajna“ agente po Štajarskem. Društveno vodstvo bo na južnem Štajerskem od Slovencev nabrane denarje poslala slovenskemu šolskemu društvu v Ljubljano ter je ob enem prosilo, naj stopi kot podružnica v zvezo s katoliškim šulferajnom.

Pariz, 30. julija. Izmed 1421 volilnih izidov je 751 republikanskih, 497 konservativnih, Boulanger dvanajstkrat zmagal. Ožjih volitev bo treba 161. Republikanci so sedaj 27 sedežev zgubili.

Carjigrad, 30. julija. Reuterjevo izvestje: Ministerski svet pod sultanovim predsedstvom je sklenil odposlati novo komisijo na Kreto, in sicer janinskega gubernatorja, Rizo pašo, bivšega turškega zastopnika v Cetinjah, Djava pašo, in Ghialija beja. Dalje je sklenil takoj odposlati osem bataljonov na Kreto, razven tega pa v dopolnjenje na Kreti bivajočih vojnihi krdel potrebno število množ.

Peterburg, 30. julija. Velikemu knezu Konstantinu (katerega je zadel mrtvoud) se je obrnilo na bolje. Poroka velikega kneza Petra je določena na 7. dan avgusta.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
		zrakomera v mm	toplomera po Celziju			
29	7. u. zjut.	734.1	11.9	sl. szap.	oblačno	0.00
	2. u. pop.	733.6	23.1	„	del. oblač.	
	9. u. zveč.	735.6	15.4	sl. svzh.	jasno	

Srednja temperatura 16.8° za 2.8° pod normalom.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

30. julija.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	83	gl.	70	kr.
Srebrna „ 5% „ 100 „ „ 16% „	84	„	95	„
5% avstr. zlata renta, davka prosta	109	„	95	„
Papirna renta, davka prosta	99	„	45	„
Akelje avstr.-ogerske banke	907	„	—	„
Kreditne akcije	306	„	—	„
London	120	„	25	„
Srebro	—	„	—	„
Francoski napoleond.	9	„	58	„
Cesarski cekini	5	„	70	„
Nemške marke	58	„	80	„

Katoliška tiskarna
priporoča raznovrstne
vizitnice
po nizki ceni.

Zobolek, prašek in pasta za zobe

preč. oo. Benediktincev
opatiije Soulac (Gironde).
Dom MAGUELONNE, prijor.

Največje odlikovanje: dve zlati svetinji: Bruselj 1880, London 1884.

Iznajdeno leta 1373 po prijorji Pierre Boursaud.

Vsakdanja raba zoboleka oo. Benediktincev (po nekoliko kapljic na vodi) ozdravi in zabrani gnjilobo zob, jih obeli in utrjuje; okrepuje in popolno ozdravi čeljusti.

Zares močno ustrežemo našim p. n. štatelem, opozoruj na to starodavno ter prekoristno iznajdbo — najboljši in edini lek proti zobobolu.

Tvrška **SEGUIN** Bordeaux
(Francija)
Rue Croix de Seguey 106 & 108.
Ustanovljena leta 1807.

Dobica se v vseh lekarnah in prodajalnicah dišav. (50)

